

A felnőttkori tanulás magyarországi fejlesztéséről

*„Amikor az ország jól kormányozható,
békesség honol mindenütt”*

Konfucius

A felnőttkori tanulás mennyiségi és minőségi fejlődését kevésbé segíti, ha csak a fontosságát és társadalmi hasznát írjuk le. Hatékonyságát az sem növeli, ha jó kezdeményezéseket ismertető példákat sorolunk fel. A fejlődéshez konkrét cselekvési tervek kellenek, legalább néhány probléma gyakorlati megoldására. Csak két példát említek meg a lehetőségek közül.

A magyarországi helyzet ismeretében időszerű feladat lenne a demokratikus közéletre irányuló tanulás széleskörű elindítása. Ehhez tudatosítani kell, mit jelent a gyakorlatban a demokrácia, milyen felkészültség kell ahhoz, hogy az állampolgárok demokratiként éljenek, milyen szerepe van ebben az öntevékeny kis közösségeknek, s hogyan épülhet fel az együttműködésnek „alulról építkező” társadalmi rendszere. Meg kell tanulni, mit lehet tenni a helyi problémák megoldására, és ez hogyan kapcsolódik össze a tapasztalatok szélesebb körű (regionális, országos szintű) értelmezésével. Tudatosítani kell eközben a szűk körű „zárt gondolkodás” feloldásának szükségességét, felismertetve, hogy nem elég hasznosítható ismereteket szerezni, ennél lényegesebb az ismeretek közti kapcsolatok felismerése, azok új gondolati egységekre rendezése, tehát a kreatív gondolkodás, mert csak ennek van gyakorlati értéke.

Ezen az alapon lehetne kidolgozni egy problémaközpontú „tananyagot” a társadalomra és a demokráciára vonatkozó tudás fejlesztésére, azt az interneten terjeszteni. Mégpedig úgy, hogy lehetőség legyen a „visszacsatolásra”, a résztvevők kérdéseinek és véleményének szakzerű megválaszolására. Tanulásról itt akkor beszélhetünk, ha a folyamat interaktív, és önmagát állandóan tovább fejlesztő a véleménycserében kialakuló felismerések következtében. Az ilyen tanulást szakértőknek kellene segítenie, s mennél többen kapcsolódnak be ebbe tanulóként, annál több „tanító” (facilitátor) kell. Az is megvalósítható azonban, hogy a tanulók egymással a neten kommunikatív kapcsolatot alakítsanak ki. (Mintegy „virtuális tanuló csoportot” képezve.)

Feltételezhető, hogy ilyen témájú tanulásban csak képzetebbek vesznek részt. (Már csak az internet használatához nélkülözhetetlen tudás miatt is.) Ezért fölmerül a kérdés, lehet-e találni olyan képzési alkalmat is, amely az alacsonyabb képzettségűeket vonzza? Szakirodalmi példák bizonyítják, hogy ez nem lehetetlen. Az érdekeltséget a személyes élet sok problémája adhatja. Ha valaki felismeri, hogy a gondjainak megoldását tapasztalatainak alaposabb megértése segíti, akkor ez rábíráhat embereket arra, hogy részt vegyenek a hasonló gondokkal küzdőkkel kialakuló beszélgetésekben, különösen akkor, ha a „tananyag” saját életük alakulása lesz. Magától értetődő, hogy ilyen körök működéséhez andragó-

giai felkészült csoportvezetők kellenek, akik alkalmazni tudják a különböző aktivizáló módszereket. Ha figyelembe vesszük, hogy sok településen gondot jelent a pedagógusok számára a tanuló létszámfokozódó csökkenése, az iskolai osztályok kényszerű megszüntetése, akkor a tanárok felkészítése ilyen felnőttképzési feladatokra kiegészítené az iskolák feladatkörét, bizonyítva, mennyire szükség van rájuk.

Ezeket a kezdeményezéseket civil szervezeteknek kellene vállalniuk, közadakozásból teremtve meg hozzá az anyagi alapokat. (Állami támogatásra nem lehet számítani.) Az önkéntes társadalmi munka csökkenthetné a kiadásokat. A felnőttkori tanulás megújítását a népfőiskolai egyesületek mozgathatnák, segítve, ösztönözve az érdeklődők közreműködését. Ezt a társadalmi mozgalmat talán érdemes lenne ezzel a mottóval összekapcsolni:

„Amikor a tudás terjed, őszinte az akarat. Amikor az akarat őszinte, a józan ész uralkodik. Amikor a józan ész uralkodik, kiművelt az egyén. Amikor kiművelt az egyén, összhangban él a közösség. Amikor a közösség összhangban él, jól kormányozható az ország. Amikor az ország jól kormányozható, békesség honol mindenütt”. (Konfucius kínai bölcsele az i. e. 5-6. századból)

Dr. Maróti Andor
nyugalmazott egyetemi tanár